

3. Дієсперов В.С. Організація і оплата праці в сільськогосподарських підприємствах. К.: Інститут аграрної економіки УААН, 1999.
4. Кваснікова Г.С. Стан рівня заробітної плати та посилення стимулюючої функції у мотивації праці. Херсон, ЦНТЕІ, 1998.

УДК: 330.131.5: 635: 631.41: (477.72)

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ОВОЧІВ ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

**Л.Д.ЗАВІДНА – к.с.-г.н., доцент,
Я.Б.ХОЛОДОВА – студентка ЕФ курсу, Херсонський ДАУ**

В агропромисловому комплексі України вагоме місце займає галузь овочівництва. У 2001 році валовий збір овочів в усіх категоріях господарств склав 5906,8 тис. т., це на 85,8 тис. т. більше, ніж було у 2000 році. Урожайність овочів за цей період збільшилась з 112,2 ц/га до 123,2 ц/га відповідно. Україна також експортує та імпортує овочеву продукцію як у свіжому вигляді, так і продукти переробки. За перші 6 місяців 2002 року імпорт склав 12725 т. на суму 5284 тис. дол. США, а експорт – 32566 т. на суму 5782 тис.дол. США. Тобто за перше півріччя 2002 року Україна мала позитивне сальдо від зовнішньої торгівлі овочами.

Овочі містять вітаміни та мінеральні речовини, які сприяють обміну та забезпечують оптимальний режим роботи всіх систем організму людини. Населення споживає овочі у свіжому вигляді, а також сушені, солоні, мариновані та інші продукти їх переробки. Мінімальна річна норма споживання овочів, рекомендована Науково-дослідним інститутом гігієни та харчування, становить 134 кг, з них на свіжі овочі припадає 94,3 кг, або 70,4%, і на перероблені – 39,7 кг, або 29,6%.

Специфічною особливістю галузі овочівництва є великий набір різноманітних культур та 2 способи їх вирощування – у відкритому та захищеному ґрунті.

Значні відмінності біологічних властивостей овочів, технологій їх вирощування та природно-кліматичних умов регіонів України забезпечують виробництво овочів на всій її території.

Херсонська область займає одне з перших місць в Україні за обсягом виробництва овочів. Частка області в валовому виробництві овочів відкритого ґрунту по Україні за 2001 рік склала 7,1%.

Як свідчать дані таблиці 1, виробництво овочів вийшло на рівень 4000-4200 тис.ц. Це майже в 2 рази більше, ніж було вироблено овочів у 1995-1997 роках. Покращення цих показників відбулося за рахунок збі-

льшення урожайності майже всіх овочевих культур, яка з 1995 року зросла на 30 ц/га. Найвища урожайність овочів відкритого ґрунту в 2001 році отримана від господарств: Білозерського району – 196,4 ц/га, Каховського району – 175,2 ц/га та міста Нова Каховка – 299,6 ц/га. У структурі валового збору близько 50% займають помідори, приблизно однаковий відсоток у капусти, огірків, цибулі та кабачків.

Таблиця 1 – Виробництво овочів відкритого ґрунту в Херсонській області з 1999 по 2001 роки

Культури	Зібрана площа, тис. га.			Валовий збір, тис. ц.			Урожайність, ц/га.		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Овочі відкритого ґрунту – всього	34,4	35,7	31,8	3986,3	4165,4	4182,6	115,8	116,6	131,5
з них:									
капуста	2,9	4,0	3,3	254,9	331,7	427,8	88,7	84,1	129,3
огірки	2,6	2,4	1,8	217,8	235,3	218,9	85,1	99,5	124,7
помідори	17,0	16,1	18,1	2258,6	2299,1	2551,1	132,6	142,7	141,0
буряки столові	1,3	1,0	1,0	159,3	157,0	155,2	122,2	150,4	152,5
морква столова	1,4	1,2	0,9	129,0	135,1	97,4	94,2	114,5	107,8
цибуля на ріпку	3,5	3,3	2,0	305,6	319,5	203,9	86,5	96,9	99,9
гарбузи столові	1,3	2,2	1,0	100,3	202,4	115,2	77,4	92,0	112,8
кабачки	1,5	2,3	1,3	192,3	233,6	200,3	130,7	99,9	153,5
перець солодкий і гіркий	0,9	0,8	1,1	83,5	74,2	115,7	92,8	92,8	102,8
інші овочі	2,0	2,4	1,3	285,0	177,5	97,1	x	x	x

В області також відбулася зміна виробників овочевої продукції: скоротився обсяг виробництва в спеціалізованих господарствах, а збільшився в приватному секторі з урахуванням ринків збуту та об'єктів переробної промисловості. У 2001 році частка приватного сектору у виробництві овочів склала 69%.

Одночасно зі зміною виробників відбулася і трансформація каналів збуту продукції. За 2001 рік майже 40% овочів було реалізовано на ринках, при тому, що в 1990 році приблизно такий відсоток реалізовувався заготівельним організаціям, у 2001 році він знизився до 15%.

У січні 2002 року Головним управлінням сільського господарства і продовольства Херсонської області була затверджена регіональна Програма розвитку аграрного ринку, стратегічним завданням якої визначено поетапне формування в області сучасного цивілізованого ринку та забезпечення економічних передумов його стабільного функціонування.

Економічну ефективність вирощування овочів у відкритому ґрунті на Херсонщині характеризують такі показники (таб. 2)

Аналізуючи дані таблиці 2, можна зазначити, що:

– виробничі витрати скоротились на 573,2 тис. грн, у тому числі оплата праці на 371 тис. грн.;

– витрати праці на виробництво овочів в 2000 році склали 20410,5 тис. люд.-год., а 2001 році – 23422,6 тис. люд.-год., тобто збільшились на

3012,1 тис. люд.-год., у тому числі на виробництво 1 ц овочів витрати зросли від 4,9 до 5,6 люд.-год. через погіршення матеріально-технічного забезпечення господарств області;

– виручка від реалізації овочів відкритого ґрунту в 2001 році зменшилась майже на 3,3 млн. грн., а собівартість 1 ц збільшилась на 4,40 грн. і склала 29,74 грн. Але через зростання ціни реалізації продукції на 6,68 грн., у 2001 році отримали прибуток у 583,9 тис. грн.

Таблиця 2 – Економічна ефективність овочівництва відкритого ґрунту

Показники	2000	2001
1. Виробничі витрати, тис. грн.	104259,9	103686,1
в т.ч. оплата праці, тис. грн.	12706	12335
2. Витрати праці, тис. люд.-год.	20410,5	23422,6
в т.ч. на виробництво 1 ц., люд.-год.	4,9	5,6
3. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	21747,2	18487,4
4. Собівартість реалізованої продукції, всього, тис. грн.	22914,6	17903,5
5. Прибуток, тис. грн.	-1167,4	583,9
6. Комерційна собівартість 1ц., грн.	25,32	29,74
7. Прибуток на 1 ц., грн.	-1,29	0,79
8. Ціна реалізації 1ц., грн.	24,03	30,71
9. Рівень рентабельності, %	-5,1	3,3

Таким чином, завдяки покращенню основних показників економічної ефективності, у 2001 році вперше за останні 5 років на Херсонщині вирощування овочів відкритого ґрунту стало рентабельною галуззю і рівень рентабельності склав 3,3 %.

У перспективі на перший план висувається завдання підвищення рівня урожайності овочів. Інтенсивний розвиток овочівництва стримується через слабку матеріально-технічну базу, трудомісткість галузі, відсутності гарантованих каналів збуту продукції. Він нерозривно пов'язаний з необхідністю вкладення значних коштів із розрахунку на 1 га посівів, насамперед за рахунок внесення необхідної кількості добрив; проведення заходів із захисту рослин від шкідників та хвороб; придбанню нової техніки; впровадження прогресивних технологій вирощування овочів. Це дозволить значно підвищити урожайність овочевих культур і на цій основі знизити собівартість овочів. Водночас повинні зрости ціни реалізації овочів, щоб досягти оптимального рівня рентабельності в 40-50 % і таким чином стимулювати збільшення їх виробництва

Література:

1. Саблук П.Т. Реформування та розвиток підприємств агропромислового виробництва. – К.: 1999. – С. 277-280.
2. Ручкін О.В., Рудь А.М. Рівень споживання та сегменти ринків овочів // Економіка АПК, №11. - 2002. – С. 98-101.
3. Мармуль Л.О., Соловійов А.І. Оптовий плодовоовочевий ринок як складова ринкової інфраструктури // Економіка АПК, №8. – 2002. – С. 124-125.
4. Гальчинська В.А. До питання стратегії розвитку овочівництва // Агроінком, №8-12. – 2001. – С. 12-13.